

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פרשת תרומה

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

באר מהר"ל דיקון:
 אכן, כיון שבגניבת בית המקדש היא אחת מרמ"ח מצוות עשה, בודאי נזקמה אף לעתיד לבא (ראה נדה סא ב), וכיצד? בגמרא (סוטה טא, ע"פ רש"י שם) מבאר כי זמן מה קדם החרבן שקעו דלתות בית המקדש ונגנזו במעמקי האדמה. ויש לומר כי לאחר שירד בית המקדש השלישי יתגלו שיערים אלו לעינינו, ואנו נקבע אותם במקומם, וכך נזיזים את מצות בנין המקדש. כפי שאומרת הגמרא (כ"ב ג) ש"העמדת דלתות" נהשבת פתקון חשוב המועיל לקנות בית בקנין חזקה.

על זאת אנו מבקשים בתפלתנו על בנין בית המקדש: "הראנו בבנינו" - בירידתו בניו מן השמים, ושמחנו בתקונו - וננו לתקונו ולהשלימו בקביעת דלתותיו.

מהר"ל דיקון ע"ה, בהעלתך

הצילנו משכ"ו רע'

"ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל פליו וכן תעשו" (כה ט)
 פרש הגר"א:

כלי המשכן נרמזו בשמו - 'משכן'; ה'מ"ם' רומזת ל'ארון' המכנה: 'משותו של שלמה' (שה"ש ג, וראה רש"י שם), ה'ש"ן' ל'שלחן', ה'כ"ף' ל'מזבח' המכנה 'פסא ה' (ראה ירמיה יז יב; אבות דר"ג כו ב), וה'נ"ו' ל'מנוחה' שבה היו מדליקים נרות. בעיונותינו פ"ים רק ה'ארון' קים בדמות התורה שנתנה בניינו, וכנגד שלשת הפלים החסרים - שלחן, מזבח ומנוחה, תקנו לנו שלוש תפלות ביום.

לכך כונו חכמים באומנם (ברכות כו א): "תפלות כנגד תמידין תקנום", כלומר כנגד שלשת הפלים החסרים שנאמר בהם "תמיד": בשלחן נאמר (שמות כה ל): "לחם פנים לפני תמיד", במזבח (ויקרא ו ו): "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", ובמנוחה (שמות כו ב): "להעלת נר תמיד".

בכך נתן להסביר אף את אשר אמרו חכמים (ברכות ח א): "כל מי שיש לו בית הפנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל - נקרא שכן רע"; מדוע נקטו חכמים כנגדו דוקא לשון זו? משום שראשי התבות של שלשת הפלים שלזכרם נתקנו שלוש התפלות הם 'שכ"ו': שלחן, מזבח [מזבח], נר [מנוחה].

פ'עלית השמיני' [מניח מלאצק תלמיד הגר"א ח"ב עמ' תפ

ברכה על עשיית הפלים

"ועשית שלחן עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה וחיצי קמתו" (כה כג)

חדש רבי מרדכי הכהן מצפת:

ואפשר שעל כל כלי וכלי שהיו עושים היו מברכין על עשייתו: אשר קדשנו במצוותיו וצונו על עשיית כלי פלוני.

שפתי פהן

בית מקדש מעט

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה ח)

בזהר הקדוש (נשא ככו א) דרשו מכך שנאמר: "ועשו לי מקדש" - סתם, ללמדך שכל בתי הכנסת שבעולם נקראים מקדש. אף בגמרא מוצאים אנו שבית הכנסת נקרא 'מקדש', וכפי שדרשו חכמים (מגילה כט א) את הפסוק (חזקאל יא טו): "ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם" - "אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל". רבי מרדכי הפהו מצפת באר על פי זאת מדוע נאמר "ועשו לי מקדש" ולא 'משכן' אף כי בעשיית המשכן עסקנו, זאת משום שפאמור נרמז כאן צווי לכל הדורות לבנות בתי כנסיות ובתי מדרשות.

ואכן, לכל ארץ שגות הגלות שורה השכינה על עם ישראל בתוך בתי כנסיות ובתי המדרשות. רבי דוד אבוהצירא מתאפיללת אף מצא לכך רמז בפסוק שלפנינו: "ושכנתי בתוכם". 'בתוכם' ראשי תבות: 'בתי כנסיות ובתי מדרשות'.

בנוגע להשראת השכינה בבית הכנסת אמרו חכמים (ברכות ו א): "בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה, מיד הוא כועס. שנאמר (ישעיהו נ א): 'מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה'."

ותמוה, מהיכן לומדת הגמרא שהקדוש ברוך הוא כועס כשאינו מוצא עשרה, הלא הפתוח נקט 'איש בלשון יחיד? תרץ המהרש"ל (שם): 'איש' ראשי תבות: 'אמן' 'הא שמה', והרי ענית 'אמן' 'הא שמה רבה' אינה אלא בעשרה.

הקדשת ציון מבאבוב באר זאת באופן אחר: "מדוע באתי ואין איש" - ראשי תבות: "שעונים אמן", שכן המלה השכיחה בבית הכנסת היא 'אמן', ואף בני ישראל מכנים בלשון הנביא (ישעיהו כו א): "גוי צדיק שמר אמונים".

וכבר כתב החפץ חיים בספרו 'נדחי ישראל' (פ"ה) על תדירות האמן בבית הכנסת:

"אם יתפלל בצבור יתרה לו עוד כמה עשירות מצוות בכל יום אמונים שעונה על כל ברכה וברכה ששומע. והם: ט"ז של ברכות השחר, ועוד ד' אמונים עד שמונה עשרה, וי"ט אמונים של חזרת הש"ץ, ועוד כמה וכמה אמונים של הקדישים שיש בכל תפלת צבור... שעולה קרוב לששים אמונים מתפלת שחרית לבד. וגדול זכות השומר לענות אמן על כל ברכה ששומע, כמו שאמרו חז"ל שעבור זה פותחין לו שערי גן עדן..."

שפתי פהן; פתח האהל; 'קדשת ציון' [באבוב] ח"ב עמ' קח

מאה ברכות בשנים

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" (כה ב)

בזהר (נקהל ר א) דרשו את תבת 'תרומה' כשתי מלים: 'תרי' [שנים] ומא'ה. ומכאן סמך לדברי חכמים שעשור 'תרומה גדולה' לבעל 'עין בינונית' הוא אחד מחמשים.

הוסיף ואמר רבי אליעזר הורוביץ משרניגראד כי בדרשת הזיהר: "תרי מאאה" טמון רמז נוסף: כל אחת ממאה הברכות הנאמרות ביום, צריכה להאמר בשנים - כלומר: בגוף ובנשמה יחדו. ומכאן עלינו ללמד, שלא יברך אדם ברכותיו מן השפה ולחוץ בלא כוונת הלב, אלא ישתרף את נשמתו באמירת הברכה בכך שיון פראוי. יסוד זה אף נרמז בהמשך הכתוב: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי"; רק המברך ברכותיו בכונת הלב [בתרי' - בגוף ובנשמה] זוכה שיתקבלו ברכותיו.

[נתן] להוסיף על פי דרכו שבדרשת 'תרי מאאה' אף נרמז שעל כל אחת ממאה הברכות הנאמרות ביום להאמר בשנים - האחד מברך ומשנהו עונה אמן כנגדו. לפי שענית אמן היא חלק מהברכה (ראה רפ"א א"ח קסו ב; משנ"ב שם כ).

ועולים הדברים בקנה אחד עם פרושו של הרבי ר' זושא מאניפולי לדברי הגמרא (ברכות מה א): 'העונה אמן, לא יגביה קולו יותר מן המברך'; לפי שכונת הלב היא העקר, על כן לא יגביה אדם את קולו יותר ממה שהוא מתלהב בלבו.

ע"ע מגדים; דברי יחזקאל' [שינובה] אגדות הש"ס ברכות מה א

בעוסקנו בענין פנות הלב, כאן המקום להזכיר את בארו של המאירי (ניר סו ב) למאמר חכמים (שם): "גדול העונה אמן יותר מן המברך"; שלכאורה, הלא המברך עושה את עקר המעשה, ומדוע העונה אמן גדול ממנו? אלא, שהשומע ועונה אמן, מלבד שדינו כמי שברך בעצמו, גדול הוא מהמברך. לפי: "שברב פעמים פנות המטה און לשמע גדולה יותר מהפנות המדבר, ועל סמך זה אמרו גדול העונה יותר מן המברך".

והראנו בבנינו - בהעמדת דלתותיו

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה ח)

"שצונו לבנות בית עבודה, בו יהיה ההקדשה והבשרת האש תמיד, ואליזו יהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוצ בכל שנה... והוא אמרו יתעלה: 'ועשו לי מקדש'" (ספר המצוות לרמב"ם מ"ע כ).

בתפלת מוסף של שלשת הרגלים אנו מבקשים: "בנה ביתך בבתחלה... והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו". ולכאורה יש להבין: הלא בית המקדש השלישי עתיד לרדת מן השמים כשהוא בניו (רש"י סנה מא א), ומדוע אנו מבקשים: "שמחנו בתקונו" - וכי לאיזה תקון הוא יהיה זקוק?

כיצד מברכין? בשנים!

כל ברכה הנאמרת במהלך היום
 יהחל מברכות השחר ועד ברכת המפיל
 צריכה להאמר בשנים - האחד מברך ומשנהו עונה אמן כנגדו.
 לפי שענית אמן היא חלק מהברכה
 (ראה: רפ"א א"ח קסו ב; משנ"ב שם כ).

ברכות השחר בחברותא - פי לברכה צריך שנים!

